

verregeande mate schuldig gemaakt de zaakgelastigde, dien de paus dezer dagen naar Den Haag heeft gezonden.

Dat heerschap immers heeft zich niet ootzen H. M. de Koningin bij de aanbidding zijner geloofs-brieven te kniken in haar godsdienstige overtuiging en daardoor een groot deel van het Nederlandsche volk te vernietigen. En alsof dit nog niet genoeg ware komt hij nu voor zich op eischen de eerste plaats onder de gezanten te 's-Gravenhage.

We meenen, dat er termen aanwezig zijn voor onze Regeering om den paus te doen verstaan, dat dergelijke zaakgelastigten hier niet aangenaam zijn.

Indien Rome leerde, dat de paus ook bij de keuze van zijn diplomaten onfeilbaar is, zou dit op zijn onfeilbaarheid wel een droevig licht werpen.

Intusschen neme niemand uit de domme brutaliteit van den internuntius oorzaak om tegen de Roomschen te bulderen als Bolland tegen de Joden.

Het Joodsche Bruidje.

Als Bolland dat geweten had!
De (Luthersche) „Wartburg“ deelt mee:

In de Joodsche gemeente te 's-Gravenhage is een tarief vastgesteld voor huwelijksinzegeningen, en wel naar draagkracht.

Dat recht stijgt van tien tot duizend gulden per huwelijksinzegening!

En nu zegt men weleens, dat Gereformeerd zoo duur is! HEPP.

BOEKBESPREKING.

„Onze Tijd en onze Roeping“. Een woord aan ons Gereformeerde volk door Mr. Anne Anema.

Drukkerij Libertas 1921. Rotterdam.

Het ligt in onze bedoeling deze brochure van prof. Anema breeder te bespreken dan in deze rubriek mogelijk is.

Daarom beschouwe men dit stukje slechts als een voorloopige aankondiging.

Het kan niet anders dan verblijden, dat een onzer juridische professoren buiten den engeren kring zijner vakwetenschap treedt om voeling te zoeken met geheel ons Gereformeerd volk.

Ook met anderen persairheid deed prof. Anema dit reeds.

Maar hier wilde hij eens geheel zichzelf zijn. Of zooals hij zelf het uitdrukt: „Juist om eens voor een enkele maal geheel vrijuit, en zonder anderen te belasten met eenige medeverantwoordelijkheid, te kunnen zeggen wat ik denk van kwesties, die thans de gemeenten bezighouden, heb ik gegrepen naar den brochure-vorm“.

Dit herinnert ons vanzelf aan prof. Fabius, die ook zoo gaarne eens voor zichzelf sprak.

Maar overigens: welk een verschil tusschen de professoren Fabius en Anema!

Alleen reeds in den toon.

Bij prof. Fabius iets deftig van het begin tot het einde, bij prof. Anema iets los en nonchalant.

Voor den een zal de toon dezer brochure een attractie, voor den ander misschien een struikelblokje zijn.

Maar de auteur koos dien toon met opzet. Hij geeft er in deze woorden rekenschap van: „Voorts merk ik nog op, dat ik in mijn betoog er naar gestreefd heb, om voor alles en voor allen, ook voor de meer eenvoudigen onder ons, helder en duidelijk te zijn. De meer ontwikkelde zullen daarom wel eens wat lezen, waarvan zij bij zichzelf denken: nu dat wist ik ook wel. Er zullen er ook zijn, die misschien wat fraaier taal en stijl hadden gewenscht, eens een bloemetje meer hadden verlangd tusschen de grashalmen. Ik laat voor ditmaal liever een dergelijk verwijt te mijnen laste komen, dan dat ik zou moeten hooren, dat ik over de hoofden heen gespraat heb. Er komen in de volgende bladzijden vraagstukken aan de orde, die dieper gaan dan de oppervlakte. Nu is mijn overtuiging en die is op ervaring gegrond, dat door de geregelde lezing ook van anderen, maar vooral van Dr. Kuiper's geschriften men gerust meer ingewikkelde vragen met vrucht voor een groter publiek kan behandelen, zonder buiten haar bereik te geraken, mits men maar zich speelt aan termen en zeggewijzen, die op ander gebied op hun plaats, in een uiteenzetting voor brederen kring licht aanleiding geven tot onklarheid en misverstand. Dat men daarom niet droog of vervelend behoeft te worden, hoop ik niet te vergeten, daartoe heeft men in een tijd als de onze, waarin haast ieder meer moet lezen, dan hij plezierig vindt, allerminst het recht“.

Dit heeft de schrijver al vast bereikt: hij was op het eerste lezen begrijpelijk en is niet vervelend geworden. HEPP.

BOEKAANKONDIGING.

„Dr. Herman Bavinck“, door Dr. V. Hepp.

Uit het „woord vooraf“ van bovenstaand boekwerk, thans nog ter perse, nemen we op verzoek van den Uitgever onderstaand uittreksel op.

Ik kan mij niet onwettigen hoe lijdzaam het zou zijn al de bijzonderheden van Bavinck's leven na te speuren. Licht in Kuiper's werken zelf de stof voor een uitvoerige levensbeschrijving opgehoofd en had deze door zijn confidentie het groote publiek in zijn ziel laten lezen. Bavinck had zijn boeken en brochures van elk persoonlijk element bijna geheel gezuiverd. En al mocht ik hem, vooral omdat ik het voortschrijdend hem eens als promotor te hebben, meermalen ontmoeten, ik had hem hoogst zelden over zijn verleden hooren spreken. Zoo zou mij dan niets anders resten dan na te gaan, welke personen in de verschillende perioden van zijn leven tot hem in nauwere relatie stonden, en zoo zij niet voor hem gestorven waren, hem te verzoeken mij hunne herinneringen mede te deelen.

Naar mijn overtuiging is Bavinck het zoo waard, dat ons volk in het algemeen, ons Gereformeerde volk in het bijzonder, hem beter leert kennen dan bij zijn leven mogelijk was en dat zijn beeld voor het nageslacht trouw bleef bewaard.

Aan zijn nagedachtenis voelde ik mij verplicht mij geen moeite te sparen. Zijn werken, die ik reeds meermalen gelezen had, las ik opnieuw en ontdekte weer nieuwe schoonheid. Met artikelen, welke hij schreef voor ik nog bewond kon meeleven, kwam ik voor het eerst in aanraking en kreeg daardoor een beter inzicht in zijn geestelijke ontwikkeling. Ik doorkruiste ons land in alle richtingen om omde bekende van Bavinck te interviewen en wie ik niet kon bezoeken, trachtte ik door correspondentie te bereiken. En het schafte mij stil genot te bemerken hoe de naam van Bavinck een sleutel was, die mij toegang verleende tot vertrekken, die ik nooit gedroomd had te zullen betreden. Met de grootst denkbare welwillendheid heeft men mij van alle kanten inlichtingen verstrekt en alzo mijn arbeid verlicht. Indien ik allen bij name moest noemen, aan wie ik bij de samenstelling van dit werk dank verschuldigd ben, ik zou stellig een lijst van een halve bladzijde hier den lezer moeten voorleggen. Mag ik daarom allen, die mij in deze zoo vriendelijk ter wille waren, de betuiging van mijn warme erkentelijkheid bieden? Niemand zal het mij echter euveld duiden, dat ik hier mevrouw Bavinck afzonderlijk dank breng, waar zij mijn vragen wilde beantwoorden, eenige photo's voor dit boek afstond en mij in de gelegenheid stelde de bibliotheek van haar ontstapen echtgenoot te raadplegen.

Nog iets. Ik mocht het geluk smaken inzage te erlangen van tal van brieven, door Bavinck vroeger aan vrienden geschreven. Niet allen wat daarin van belang was voor dit werk heb ik durven gebruiken. Discretie gebod crasuur. Ten overvloede heb ik hun, aan wie deze brieven gericht waren, de gedeelten van mijn boek, waarvoor uit die correspondentie geput was, eerst in drukproef voorgelegd en aan hun goedkeuring onderworpen, opdat ik voor mijzelf de zekerheid mocht hebben, dat ik de steeds moeilijk te trekken grens tusschen het discrete en indiscrete niet heb overschreden. Ook tekenende ik nauwkeurig bij mijn interviewen aan, wat mij in het geheim werd toevertrouwd. En al vond ik soms, dat het zeer wel voor publicatie geschikt was, ik heb immer den wil van den geïnterviewde gehoorzamd. Ik vlei mij dan ook, dat het verwij van onbescheidenheid door niemand tegen mij zal worden ingebracht.

Gratiedag aard van het boek alleen dit. Ik heb bij mijn schrijven mij als lezers voorgesteld allen, die in de ontwikkeling van ons Gereformeerde leven belangstellen, een breeden kring alzoo, waarin ik ook de meer eenvoudigen betrek. Moge dan deze mijn arbeid er toe medewerken professor Bavinck te laten spreken ook nadat hij gestorven is.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Hooggeachte Redactie,

Naar aanleiding van het door onze kerk inzake de opleidingskwestie gepubliceerde besluit is in de kerkelijke bladen het een en ander geschreven, dat ons reden geeft, om U beleefd opname van enkele regelen te verzoeken.

In de eerste plaats wenschen wij nogmaals te betuigen, dat naar onze opinie een oplossing in de bedoelde kwestie zeer wel mogelijk is, indien men slechts wil. En naar onze overtuiging ligt deze oplossing nog altijd in de richting van Prof. Dr. Bavinck's voorstel van 1898.

Ook zijn wij overtuigd, dat zulk een oplossing door breede kringen in onze kerken begeerd wordt en dat behalve de beide kerken, die reeds dadelijk hun adhaesie betuigden, velen gevolgd zouden zijn, indien niet voor-aanstaande Kerkboden zoo sterk er tegen gewaarschuwd hadden.

Wat verder de argumenten betreft, ingehruicht tegen een „nieuw“ behandelen dezer oude kwestie, zoo meenen wij, dat het niet aangaat om te schrijven: „Dr. Kuiper, Dr. Bavinck en andere groote mannen hebben het niet gekund... Gij moogt het dus niet meer probeeren“. Immers, juist deze groote mannen, die zoo vaak ons oproepen tot trouw aan zelfs bijkans verbroken idealen, waren steeds de eersten en zouden ook nu de eersten zijn om ons in alken goeden strijd toe te roepen: „Ende desespeert nimmer. En werkt zoolang als het dag is“.

Verder lijkt het ons al zeer weinig steekhoudend indien men zich bezorgd maakt, waar men bij eventuele vereeniging der beide opleidingsinrichtingen heen zou moeten met de overcomplete hoogleraren. Immers deze kwaal, gesteld al dat het een kwaal is, hangt slechts luttel jaren. En bovendien blijft het eereambt van Dienaar des Woords het hoogste ambt in Christus' kerk en ware het voor geen enkel professor een schande eventueel weer tot zijn tijdelijk onderbroken kerkelijk ambtswerk terug te keeren.

Ook is het geheel onjuist om te beweren, dat het groot aantal theologische studenten twee faculteiten wenschelijk zou maken. Immers, waar zou het dan heen moeten met de Rijksuniversiteiten in ons land, die gemiddeld 1000—1500 studenten hebben, verdeeld over vijf faculteiten en die in dit groote getal juist haar bloei vinden — nog gezeggen van Universiteiten in 't buitenland met haar vaak veel grootere getallen (Berlijn bijv. pl.m. 2000). Niemand denkt er daar aan voor elk 80 tal actieve studenten een nieuwe faculteit te stichten. Bij „lagere scholen“ moge men al (en terecht) tegen „grote klassen“ gekant zijn, de Universitaire opleidingsmethode stelt heel andere eischen en schept heel andere verhoudingen. Niemand zou er dan ook aan denken om aan de Vrije Universiteit een tweede juridische faculteit te stichten, indien daar eens een normaal aantal Christen-juristen kwam studeren. Maar laat men dan zulk een redeneering ook niet op de theologie toepassen. Dat verwart slechts.

Aan den anderen kant weegt het ons zeer zwaar, dat de financiële nood, waarin tegenwoordig alle Christelijke actie verkeert en de ontzaglijke tekorten, welke op velerlei terrein met catastrophen dreigen en de steeds verminderende betalingscapaciteit van ons volk (bij de dalende loonen en de toenemende malaise), ons ten eerste verplichten om zorgvuldig na te gaan op welk terrein bezuiniging mogelijk is. De dreigende nooden verplichten daartoe op alle terrein van het leven, de dreigende nooden verplichten daartoe ook op kerkelijk terrein. Daarom meenen wij, dat de nood ons is opgelegd om te getuigen voor een oplossing, die ongetwijfeld gevonden kan en gevonden zal worden, zoodra de nood om deze oplossing te zoeken aan allen is opgelegd.

Meenen wij het hierbij te mogen laten, zoo rest ons nog slechts om te protesteeran tegen een enkele, die meende over ons getuigenis een lichten, spottenden

toon te mogen doen hooren. Onzes inziens is de strijd voor idealen door onze groote mannen in 't verleden onder ons geplant, daarvoor te heilig.

Namens den Kerkeraad van 's-Graveland,
Dr. H. W. VAN DER VAART SMIT,
Voorzitter.
W. MANTEN, Scriba.

P.S. Door afwezigheid (wegens vacantie) van den voorzitter van den kerkeraad eerst thans ingezonden.

(Het is dunkt ons beter, dat dit onderwerp thans blijft rusten. Redactie.)

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Zaamslag, P. van Dijk te Heinkenszand en A. C. Hey te Koudekerke.

Beroepen te:

Andel, H. Boswijk, cand. te Groningen.
Berkt en Rodenrys, J. A. Verhoog te Willemstad.
Bretel onder Akkerwoude, K. Oussoren te Hulzen.
Doornspijk, G. de Jager te Grifpskerke.
Gaast en Forwoude, G. D. Scheepman te Westergeest.
Hengelo, V. K. Kuyvenhoven te Rijsoord.
Maasland, E. J. Wientjes te Oudshoorn.
Putten, L. van Urk te Westmaas.
St. Laurens, R. de Jager te Ooltgensplaat.
Diet, F. H. van Loon te Bergum.

Aangenomen naar:

Dirkshorn, P. v. d. Spuis, cand. te Dragten.
Driebergen, S. Datema te Haarlem.

Bedankt voor:

Britsum, Haastrecht, Pieterburen, Honwerzijl, Zoukamp, Gosierend, Jutrip, Woudsend, Wijkst, Zuidwolde, Zalk, P. v. d. Spuis, cand. te Drecht.
Delfhaven, D. B. Hagenbeek te Vlaardingen.
EmmerCompascuum, W. J. J. Velders te Rolleva.
Ferwerd, E. v. d. Laan te Urum.
Hallum, P. van der Schildwolde.
Klundert, J. Visser te Bijaard.
Kornhorn, Jac. Krings te Engwierum.
Meerkerk, R. de Jager te Ooltgensplaat.
Nederhorst den Berg, Joh. Kwak te Culemborg.
Nonapeet, R. Zijlstra te Delfhaven.
Nieuw-Dordrecht, P. de Jong te Schoonebeek.

Afscheid van:

Leeuwarden, J. D. v. d. Munnik. Tekst Filipp. 1:27.
Noord-Scharwoude, J. Hoek. Tekst Col. 2:6-7.

Intrede te:

Amsterdam, B. A. Knoppers. Tekst Jesaja 33:20-22.
Hoofddorp, J. D. Wieringa. Tekst Openb. 1:15.
Stadskanaal (Pekelderweg), H. R. Pel. Tekst Jac. 1:21-22.
Zuilen, E. D. Kraam. Tekst Spr. 69:7.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:

Loerdam, D. J. van Brummelen te Alphen aan den Rijn en L. de Bruyne te Zaamslag.

Aangenomen naar:

Vlaardingen, H. Hoogendoorn te Lisse.
Hmiden, J. B. G. Croes te Vlissingen.

Bedankt voor:

Elburg, H. Visser te Leeuwarden.
Helder en Veenendaal, J. B. G. Croes te Vlissingen.
Zutphen, H. Visser te Leeuwarden.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Kampen, J. Vreugdenhil te Slidrecht.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Amkerk, H. P. Fortgens te Lage Zwaluwe.
Blitterswijk, N. D. Croese te Cayck.
Danumawoude, S. J. de Hoest te Bunschoten.
Delft, S. Renner te Oene.
's-Graveland-Capelle, J. H. v. Schuppen te Groot-Ammer.
Heemse, W. J. v. Elden te Terkaple.
Ierske, G. A. v. d. Hooft te Overschie.
Leeuwarden, C. G. Wagenaar te Usquert.
Leeuwarden, P. G. de Vey Meisdag te Wassenaar.
Scherpenisse, D. Los te St. Philipsland.
Sijdehuren, G. Nuis te Bithoven.
Veseroord, W. H. H. Middendorp te Ommelandervijk.
Hmiden, H. E. Beker te Gorssel.
Zoderveld, E. Schimmel, cand. te Scherpenzeel.

Aangenomen naar:

Norrbosch, J. W. Blankert te Kerkwerpe.
Nieuwe Schans, F. Sinnighe Damsté te Dirkshorn.

Bedankt voor:

Benschop, P. J. Stenbeek te Wilnis.
's-Heerenhoek, J. H. Vaandrager te Grifpskerke.
Hoogebeintum, J. Cremer te Hem.
Nieuwkoop, J. F. Lijzen te Nigtevecht.
Oldelamer, W. H. Weeda te Oosterland.
Oosterveld, B. N. B. Bouthoorn te Wapenvelde.
Wageningen, B. Tuinstra te Amstelveen.
Westbroek, W. Zijlstra te Noordlangbroek.
Zuidland, B. Kleiweg te Woudenberg.

Afscheid van:

Groenbeek, W. C. Posthumus Meyjes. Tekst Ps. 73:28.

Intrede te:

Ooekapelle, P. N. Gijman. Tekst Lucas 10:21.